

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H.C. van der Ent, Dordrecht-Centrum; Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. L.W. van der Meij, Zaamslag; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Zeist; Ds. P. van Zonneveld, Driebergen; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

De Waarborg van het leven

„Want Ik leef, en gij zult leven”.

Johannes 14 : 19b.

Pasen - het derde heilsfeit: de opstanding van Jezus Christus uit de dood. Het is geen feest van verrassing. Zo moge het op die dag voor vrouwen en discipelen geweest zijn; voor de Opgestane Zelf niet also. Zijn opstanding kwam voor Hem niet als bij verrassing.

Let u er wel op - Zijn woord: „want Ik leef” sprak Hij niet na Zijn opstanding, maar ervoor, en wel voor Zijn lijden en sterven, voordat Hij aan de kruispaal werd vastgenageld, voordat Hij vanaf die kruispaal zei: „Vader, in Uw handen beveel Ik Mijn Geest”. De dood is een macht. De psalmdichter vraagt: „Wie leeft er die de slaap des doods niet eens zal slapen; wie redt zijn ziel van het graf?” Van u, van mij, van een ieder geldt: de dood zal overwinnen. Geen macht is er die dat kan afwenden. Hoe we ook vechten tegen de dood, hij wint steeds meer terrein totdat hij overwint.

De dood kwam ook tot de Heere Jezus. Niet in schijn; op Goede Vrijdag stierf Hij waarlijk. „En het hoofd buigende, gaf Hij de geest”. Bloed en water uit de wond veroorzaakt door de spies van de romeinse soldaat, zijn het overtuigende bewijs. Hij is waarlijk gestorven.

Echter van tevoren zegt Hij: „want Ik leef”. Het staat voor Hem vast dat Hij van de dood niet gehouden zou kunnen worden, dat Hij niet in het graf zou blijven, dat Hij zou opstaan. Waarom is er die zekerheid voor Hem? Wel - omdat Hij is sterker dan ons mensen, omdat Hij de Zoon van God is, omdat Hij is de Opstanding en het Leven. Hij heeft macht om het leven af te leggen. Hij heeft macht om het leven weder aan te nemen.

U ziet het duidelijk op de Paasmorgen. Hij overwint de dood. Als de grote Triomfator treedt Hij uit het graf.

Toch moeten we meer zeggen. Want de dood is niet slechts een macht. Hij is er ook rechtens.

De dood staat in verband met onze zondeval. De Schepper had gewaarschuwd: „ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven”.

Verder: „de ziel die zondigt zal sterven”. De dood - en dan wel de dood in zijn volle omvang: de geestelijke, de lichamelijke en de eeuwige dood - is de straf op de zonde, op de ongehoorzaamheid. Neen - de dood is geen lot, is niet zo maar, is niet natuurlijk. Maar hij is straf, straf van God tegen Wie wij gezondigd hebben. De bezoldiging der zonde is de dood. De dood is het loon dat uitgekeerd wordt op de zonde. God is waarachtig en rechtvaardig. Omdat God God is daarom is er de dood rechtens. Daarom sterft de mens.

En de mens Jezus dan? Hoe kan Hij uit het graf treden? Hoe kan Hij de banden van de dood verbreken? Waarom blijft Hij niet eeuwig in het graf?

Is het niet allereerst onbegrijpelijk dat Hij in het graf is gelegd? Hij Die geboren is uit de maagd Maria, de heilige Jezus, niet als wij vastgesnoerd aan Adam, niet als wij in zonde ontvangen en geboren, maar los van Adam, het ware beeld van God, zonder zonde, volkomen heilig. En nu toch de straf, het loon op de zonde. Hij is gestorven en Hij is begraven.

Het geheimenis zit daarin dat Hij is tot zonde gemaakt. Hij is geheel en al vrijwillig gaan staan in de plaats van zondaren. Hij heeft hun zonde op Zich genomen, en daarmee in verband de straf. Het loon is Hem uitgekeerd. Hij is gestorven en begraven.

Maar waarom kon Hij ten derde dage opstaan? De dood is er toch eeuwig? De straf is toch eeuwig? Omdat Hij de dood in z'n volle omvang gestorven is. In de drie-urige duisternis op Golgotha droeg Hij de eeuwige straf, en stierf de eeuwige dood. Hij voldeed aan het recht van God, en daardoor ontnam Hij aan de dood het recht van de dood.

Zo treedt Hij op Paasmorgen uit het graf. Dus niet slechts als Overwinnaar van de dood, als Degene Die sterker is dan de dood, maar als Degene Die door Zijn dood het recht van de dood aan de dood heeft ontnomen. Dat is Zijn triomf. Dat is de heerlijkheid waarmee Hij uit het graf komt.

Deze Levensvorst kan nu zeggen: „en gij zult leven”.

Hij kan rechtens met deze belofte komen. Die belofte vindt niet z'n fundament in iets van u. In uw kerkmens-zijn, in uw geloof, in uw zuchten, in uw werken.

O neen - dan gaat u die werkelijkheid uit de weg: de ziel die zondigt, zal sterven. Die belofte heeft het vaste fundament van wat Hij gedaan heeft op Golgotha. Die belofte is in Hem ja en amen.

Och wat maken we vandaag veel leven, en ook wat kunnen we als Sardes de naam hebben van leven.

Leert u het zien door de Heilige Geest, gaan uw blinde ogen door die Geest ervoor open dat u geestelijk dood bent, dood in zonde en misdaden? En dan straks het loon op de zonde, de eeuwige straf, de eeuwige dood. Onafwendbaar. Want God blijft God. Waarachtig, heilig en rechtvaardig.

Hier is Hij, de Paasvorst, de Levensvorst, Die de belofte geeft, Die dat kan en mag, de belofte van leven, van waarlijk leven, van eeuwig leven. Kniel nu neer, pleit op die belofte, smee om die genade, schreeuw tot Hem: o Levensvorst; gun leven aan mijn ziel.

„En gij zult leven” is ook een uitspraak, een verklaring. „Gij”, dat zijn allen die Hem van de Vader gegeven zijn. Het volk van Gods verkiezende liefde, van Zijn welbehagen.

Het volk waarvan Hij de zonde, de schuld, de straf en de dood heeft overgenomen en heeft gedragen en heeft weggedragen. Het behoort tot Christus' ambtelijke opdracht om deze te doen opstaan uit de dood, om de banden des doods, waarin zij gekneld liggen, te verbreken, om hun gevangenis te wenden. Niet één meer en niet één minder. Ondanks de macht van de dood, ondanks de macht van het vlees, ondanks de macht van satan. Door niets af te wenden, door niets te keren. U wilt weten of u tot dat volk behoort? Wel dan ga ik de dood in mij bespeuren en leer ik op al mijn werken de dood schrijven. Dan word ik smekeling aan Zijn voeten, en aan al die smekelingen betuigt Hij heden: en gij zult leven!

Misschien sterft u duizend vrezende, duizend doden. Hier is Hij Die verklaart dat al Zijn volk zal leven.

Pasen - het derde heilsfeit. De Levensvorst Die zegt: „Ik leef, en gij zult leven.”

Er is het vierde en het vijfde heilsfeit.

Er komen er nog twee. Er zullen er zeven zijn. Zeven dat is drie en vier.

Drie het getal van de drieënige God. Vier het getal van de schepping. Dat is hemel en aarde verenigd tezamen.

Het zesde heilsfeit is de zalige opstanding. Het zevende de nieuwe hemel en de nieuwe aarde. Dan geen dood meer. De volle werkelijkheid van het woord van de Levensvorst: „Ik leef, en gij zult leven”.

Zijn opstanding is daar de waarborg van.

Dat is dus Hij Zelf, de Opgestane.

Driebergen

Ds. P. van Zonneveld.

Van de administratie

In de afgelopen periode hebben we weer f 530,- aan giften ontvangen en konden we 5 nieuwe abonnees inboeken. Hartelijk dank hiervoor. We zien weer uit naar de aanstaande ontmoetingsdag op 13 april in Sliedrecht. Als u nog adressen weet van nieuwe abonnees, kunt u ook op die dag bij ons terecht.

De hoofdzak is echter als die dag voor jong en oud nog tot zegen mocht zijn en tot eer des Heeren.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Uit het land van de Bijbel

37.

C. HET BEDRIJFSLEVEN.

II. Landbouw en veeteelt.

De „veeteelt” (slot).

We willen dit gedeelte, dat we dus volgens onze vorige opmerking willen betrekken bij het verhandelde over de veeteelt, namelijk betreffende de „INSEKTEN” besluiten met nog een en ander over de „SPRINKHANEN”. Zij hadden de lengte van een vinger en waren roodachtig-groen van kleur. Zij konden bomen verwoesten, welke in de bloesem stonden en vele landbouwproducten. Dus, een ware schrik voor de landbouwers en wijngaardeniers! En dan denken we vooral aan de „plagen” over Egypte en wel aan de „achtste” plaag betreffende de „sprinkhanen”. Exodus 10 laat ons duidelijk zien de verwoestende gevolgen voor mens en alle geboomten!

Dat zien we ook bij de „sprinkhanen-plaag”, welke de profeet JOEL beschrijft in hoofdstuk 1 van zijn korte boek en vooral in vers 10. En in vers 11 lezen we: „De akkerlieden zijn beschaamd, de wijngaardeniers huilen om de tarwe en de gerst, want de oogst des velds is vergaan.”

Zo moest de profeet zelfs een „vasten” en een „verbodsdag” uitroepen.

Zij waren ontroerende „beelden” van de vreselijke verdervende macht van Israël's vijanden!

Bij al deze „plagen”, door welke de Heere Zijn volk Israël kwam bezoeken, waren het ook de verschillende soorten van „vliegen”. En dat waren o.a. de „landvliegen”, veel gelijkend op onze vliegen; de z.g.n. „ezelsvliegen”, die een kwellende uitwerking hadden voor bezwete paarden en ezels.

Dan waren er de „blauwe” vliegen, die vooral paarden aanvielen en door hun steken dan gingen bloeden en woest werden, dus onhandelbaar. Zij kwamen voor in warme landstreken, zoals in de vlakten van Jisreël en van Saron.

Dan noemen we nog de „muskiet” en nog een sterker gevreesde soort, de „zandvlieg” en de „bargash”, ook een soort „zandvlieg”, waarmee de lucht vervuld werd en dus ook als een grote verzoeking bevonden werd.

Wanneer we zo verschillende soorten van „vliegen” hebben genoemd, denken we ook onwillekeurig aan de naam „BAAL-ZEBUB”, welke betekende: „Heer der vliegen”,

een afgod, welke in Ekron werd vereerd als een "zonnegod". Dus "Heer der vliegen" genoemd, omdat de vliegen voorkwamen in "warme" landstreken, waar dus de zon haar warmte-stralen uitzond.

In II Koningen 1 vinden we de geschiedenis vermeld van koning Ahazia, die door een tralie viel in zijn opperzaal en daardoor ziek werd. Hij zond toen boden uit tot de god van Ekron, genaamd Baäl-Zebub, ten einde genezing te vinden.

Maar hij moest daarover het oordeel Gods ondervinden.

Nog één opmerking willen wij maken over de zo even genoemde "vliegen".

Zoals we reeds schreven waren zij "beelden" van de verdervende machten van Israël's vijanden.

Zo gebruikte de profeet Jesaja de "vliegen" als beeld van de verdervende invallen der Egyptenaren. Dat lezen we in het bekende "Jesaja zeven", waarin **het gaat over de geboorte van "Immanuel"**, namelijk in vers 18: "Want het zal te dien dage geschieden, dat de Heere zal toesissen de vliegen, die aan het einde der rivieren van Egypte zullen zijn, en de bijen, die in het land Assur zijn."

Voor we echter dit slot-artikel over de "veeteelt" besluiten, willen we nog enkele dingen schrijven over de "Visserij".

Hoewel enerzijds het land Kanaän veelal een bergachtig land was, was het anderzijds ook een land van rivieren en beken, alsook van "meren", ja, heel bijzonder hebben we te denken aan het "Meer van Gennésareth" of ook genoemd "De Zee van Tiberias". Vooral dit meer was zeer rijk aan vis. Dat was niet zo met de "Dode Zee". Daarin kon geen vis leven vanwege het hoge "zoutgehalte".

We denken hier aan de ontstellende verwoesting van Sodom en Gomorra!

Nog iets over de grootte van het "Meer van Gennésareth". Het was 21 kilometer lang en 10 kilometer breed, zo ongeveer 4 uur lopens. Het lag 200 meter beneden de zeespiegel en had een diepte van 50 tot 250 meter. Verder was het omgeven van bergen, terwijl achter deze bergen zich verhief de berg "Basan". Van deze berg lezen we in psalm 68 : 16: "De berg Basan is een berg Gods, de berg Basan is een bultige berg."

En toch had de Heere tot Zijn woonplaats verkoren: de eenvoudige kleine berg "Sion", hoe ook veracht in het oog der volken!

Ja, geldt dat ook niet van 's Heeren Kerk op aarde? Is zij niet in het oog der wereld een "verachte fakkel"? En vooral nu in 't bijzonder wel bij de ontstellende omvang van "normloosheid" en "losbandigheden"!

Maar, keren we terug tot ons onderwerp over het "vissersbedrijf" in Kanaän.

Het was wel een gevaarlijk bedrijf, gezien de ranke scheepjes, waarmee men viste; ook mede om het feit, dat men zijn bedrijf in de nachten uitoefende, wanneer de stormen zich zo krachtig konden doen gelden! We denken hier aan die storm op zee, waarvan we lezen in Mattheüs 8 vs. 24. Welk een angst maakt zich van hen meester: "Heere, behoed ons, wij vergaan!" En hoe kòn dat nu, met de Heere aan boord! Ja, zo moest en wilde Hij hun vreesachtigheid berispen. Welke "vissoorten" waren er? Drie: brasem, karper en baars. Geweldige "scholen" waren het. Hier denken we aan het feit, toen zelfs hun netten . . . scheurden en dat Petrus uitriep: "Heere, ga uit van mij, want ik ben een zondig mens."

Alleen nog deze opmerking. We lezen in Leviticus 11 over vissen, welke géén vinnen en geen schubben hebben. Deze mochten niet worden gegeten. Zij werden als "onrein" gesteld. Vandaar, dat we in de gelijkenis van het "visnet" lezen dat men de goede vissen verzamelt in vaten, maar de "ondeugdelijke" wegwerpt. Wat een treffende afbeelding ligt hierin opgesloten!

Eens zal het grote visnet van de verkondiging van het EVANGELIE worden opgetrokken! Dan zal de uitkomst zijn: een eeuwig wél of een eeuwig wéé!

Gel. lezer(es)! Wat zal dat voor u zijn?

O bedenk het! Want dit zal hier, in het "heden der genade", beslist moeten zijn. O, smeeke nog om getrokken te worden uit de duisternis en gebracht te worden tot God's wonderbaar licht! Ja, om met David te mogen ervaren: "Hij zond van de hoogte, Hij nam mij, Hij trok mij op uit grote wateren."

En dat zal eens voor al de "getrokkenen" tot eeuwige verwondering zijn!

Dr. v.L.

Ontmoetingsdag

Het kan geen kwaad nog even te herinneren aan de ontmoetingsdag, die D.V. zal worden gehouden op zaterdag 13 april a.s. in het kerkgebouw van de Chr. Geref. kerk te Sliedrecht-centrum.

Het programma luidt als volgt:

morgensamenkomst, aanvang 10.30 uur:

opening: Ds. G. Blom

spreker: Ds. D. Slagboom

slotwoord: Ds. M. van der Sluys

middagsamenkomst, aanvang 2 uur:

opening: Ds. H.C. van der Ent

spreker: Ds. L.W. van der Meij

slotwoord: Ds. M. Vlietstra

Er wordt naar gestreefd, dat de morgensamenkomst zal eindigen om 12 uur en de middagsamenkomst om 4 uur. De sprekers zullen hiermee rekening houden. Tussen de samenkomsten is er dan gelegenheid om wat voedsel te gebruiken en elkaar te ontmoeten en om na de sluiting van de middagsamenkomst weer tijdig naar huis te kunnen vertrekken.

Als van ouds zal er weer gratis koffie en frisdrank worden verstrekt. Er zal ook weer een boekentafel zijn, waar een keur van goede boeken te koop zal zijn. Een deel van de opbrengst komt ten bate van de zending van de Chr. Geref. kerken.

Het ligt in de bedoeling dat er weer een bus zal rijden om bezoekers per trein af te halen en naar het station terug te brengen. Er zal een proef worden genomen met een schoolbusje; zonodig wordt er twee keer of vaker gereden. Voor bezoekers per auto of autobus zal er weer een bord zijn dat aanwijst waar voldoende parkeergelegenheid is.

Voor velen hebben de ontmoetingsdagen grote betekenis. Daardoor zijn er de vaste bezoekers. Steeds komen er ook nieuwe bezoekers en dat is verblijdend. Ook dat er altijd veel jeugdigen onder de bezoekers zijn. We hopen van harte dat dit ook nu weer zo zal zijn. Maar bovenal dat de Heere Zelf in ons midden moge zijn met Zijn gunst.

N.B. Er is een kleine wijziging in de sprekers gekomen, omdat Ds. Tanis verhinderd is. Op zijn voorstel neemt Ds. Vlietstra zijn beurt waar.

B.

Vragen rondom het levenseinde

16

Pasen . . . geen lijn naar euthanasie

Pasen én euthanasie . . . Wie zal daar een verbinding tussen zien. Ik denk dat ieder, die dit leest zal zeggen: dat is onmogelijk. Ik geloof zelfs, dat we nog meer kunnen zeggen: het is ongeoorloofd een lijn te trekken naar het opzettelijk levensverkortend handelen vanuit het Opstandings-Evangelie. Niettemin, het gebeurt. We zullen het in dit artikel helaas ontdekken.

Het zal geen vraag behoeven te zijn of de Paasboodschap betekenis heeft voor ons onderwerp als zodanig: het levenseinde. Er is geen evangelie, dat er zo aan verbonden is als dit. Het boodschap de opgestane Christus. De Heere is waarlijk opgestaan! Hij heeft de dood overwonnen, nadat Hij alles volbracht had, wat Zijn Vader van Hem heeft geëist. Hij is helemaal door de dood heengegaan. Niets is er van blijven zitten. Hij is rechtens als de Levende uit het graf te voorschijn gekomen.

Vanuit dit feit is er heel wat te noemen, dat het levenseinde van allen, die door Hem een waar geloof kennen, verlicht. Ook zij vrezen vaak voor het naderend sterven. Velen willen daar niet van weten, maar de ware christen moet vaak door veel strijd heen als het einde op hem afkomt. Het moeten passeren van de poort van de dood kan benauwen. Er kunnen daarbij allerlei moeilijke situaties zijn in zwaar lijden, die het zeer moeilijk maken. Temidden van die omstandigheden is de Paasboodschap zo'n rijke boodschap.

Ik denk aan iemand, die de lijn ziet vanuit het Paas-Evangelie naar het levenseinde van de Zijnen, naar allerlei moeilijke situaties. Het is Paulus. Hij schrijft aan Timotheus, die vreest bij de wetenschap dat het leven van Paulus en wellicht ook van hem bedreigd wordt. Hij boodschapt de Zaligmaker, "Die de dood heeft teniet gedaan, en het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht" (2 Timotheus 1 : 10).

Is dat niet een bijzondere troostboodschap?

De dood teniet gedaan: het betekent dat de dood in Christus geen kracht meer heeft. Door Zijn volmaakt offer heeft Hij de prikkel eruit genomen. De dood is er nog wel, maar kan zijn vernietigende werking niet meer doen voor allen, die op Hem hebben leren hopen. En dan: Hij heeft het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht. Het leven . . . dat is het wezenlijke leven. Met Hem is het uit het graf gekomen. Het leven is er en blijft voor de Zijnen door de dood heen. Aan dat leven is geen verderfelijkheid meer. Al de gevolgen van de zonde zijn er uit verdwenen. Geen ontluistering blijft er over! De troost daaruit is geen vanzelfsprekendheid. Alleen in de geloofsgemeenschap met Christus wordt deze werkelijkheid. Tot dichtbij het einde kan er de aanvechting zijn, ook bij hen, die daarin delen. Maar toch . . . Gods Woord en Geest maken het waar. De hoop beschaamt niet. Er is doorgang door het sterven. Het onverderfelijke leven wordt het deel, voor het lichaam door de opstanding heen. Niet aan de dood en de verderfelijkheid is het laatste woord maar aan het leven en de onverderfelijkheid.

Dat is de lijn van Pasen naar het levenseinde van allen, die in waarheid geloven.

Toch euthanasie vanwege Pasen?

U zult u misschien afvragen: hoe kan men toch vanuit het Opstandings-Evangelie pleiten voor euthanasie in bepaalde omstandigheden? Wel, in het rapport "Euthanasie en Pastoraat", dat we de laatste tijd bespreken, doet inderdaad dat evangelie dienst om dit te bepleiten.

In hoofdzaak gaat het hier om twee overwegingen, die men aan het Paas-Evangelie ontleent. Ik probeer deze hier zo objectief mogelijk weer te geven. Ze staan in het korte hoofdstuk "God, Heer(e) van ons leven".

In de eerste overweging wordt gesteld, dat de belijdenis, dat God de Heere van ons leven is, moet gezien worden in het licht van het evangelie der Opstanding. In dat evangelie krijgt het leven perspectief: de dood wordt overwonnen. "God kiest tegen de ziekte en de dood voor een leven, dat waard is om geleefd te worden". De gedachte is dan: we moeten ons niet bij de ontluistering neerleggen, maar er tegen "vechten".

De tweede overweging is: "vanuit het evangelie der opstanding wordt de dood gerelativeerd". De dood is niet meer wat ze tevoren was, de kracht is er uit weggenomen door de Opstanding.

Deze overwegingen staan hier in het "raam" van het pleiten voor euthanasie in bepaalde gevallen. Waar het lijden ondragelijk is en de ontluistering onmenselijk, daar houdt de taak op om het leven in stand te houden en dat kán, omdat de dood betrekkelijk is geworden door de overwinning van Christus.

Ik geloof niet dat ik er zo tevél in lees. Utdrukkingen als "we hebben niet de taak een hel in stand te houden", "we worden bevrijd van een krampachtige vergoding van het leven" en "het leven is geen citroen, waar je met alle geweld de laatste druppel uit moet knijpen" zeggen in dit verband genoeg. De laatste zin is helemaal sprekend: "Dat er mensen zijn, die werkelijk dood willen, getuigt daarom lang niet altijd van een zieke geest, pure wanhoop of ondragelijk lijden, maar kan ook een teken zijn, dat iemand welbewust afscheid heeft genomen van het leven en het vol vertrouwen overgeeft in Gods hand". Daarbij teken ik ook aan dat het hier mede over zelfdoding gaat.

Tegen het Paas-Evangelie in

Is het nodig om te zeggen dat hier het evangelie niet gebruikt maar misbruikt wordt? Waar geeft Gods Woord vanuit het perspectief, dat de dood overwonnen wordt, het recht om in te grijpen in situaties van lijden en ontluistering? Wordt hier geen waardering gegeven van het - wat dit rapport dan noemt - "gevecht" tegen de dood enz., die Gods Woord nergens geeft? En waar in Gods Woord wordt bij het gegeven, dat Christus de dood voor de Zijnen heeft teniet gedaan, het recht verleend om het leven voortijdig te laten beëindigen? Uiteraard zouden er al heel wat opmerkingen gemaakt kunnen worden over de wijze, waarop over de gegevens der Schrift vanuit het evangelie der opstanding gesproken wordt. Maar al zou het zijn, dat we ze in goede zin verklaren, dan blijft hier toch de klemmende zaak over dat in dit rapport het recht om dat te doen zonder enige grond ingebouwd wordt.

Er is op gewezen - Prof. Velema in "De Wekker" - dat in de Nieuw-Testamentische tijd zelfmoord in bepaalde wijsgerige kring- en verdedigd werd. Terecht kan aan het adres van dit rapport gezegd worden "waarom heeft Paulus, die toch niet onbekend was met zulke opvattingen dan geen weg daartoe voorgesteld vanuit het evangelie der Opstanding? Ik geloof dat dit eenvoudig niet in zijn gedachten op kon komen omdat de apostel er te diep van overtuigd was, dat God dit alleen toekomt. Hij getuigt er in de Romeinenbrief van: "niemand van ons leeft zichzelf en niemand sterft zichzelf". God alléén komt het toe te beschikken over leven en sterven.

Het zou van grote ongevoeligheid getuigen om te zeggen dat er geen zeer moeilijke situaties zijn bij patiënten die veel moeten lijden. Maar dan is het juist voor de Kerk des Heeren een bijzondere taak dat dit evangelie nog gepredikt mag worden, zolang het kan, en het erge is, dat wie met dit evangelie in de hand euthanasie verdedigt feitelijk er een streep door geeft, alsof het niet in de meest onmogelijke toestand nog een weg predikt. Gods kinderen zullen juist de kracht en de troost van dit evangelie ervaren door de meest moeilijke omstandigheden van lijden heen. Dan kan ook bij hen de bange vraag leven: hoe lang nog? Maar in de overgave aan Gods wil zien ze uit naar wat God om Zijn eeuwige trouw waar zal maken. Moeten we dan niet zeggen, dat het bepleiten van levensverkortend handelen op de wijze, zoals het in dit rapport gebeurt de troost in het Paas-Evangelie ondermijnt. Gelukkig kan het ook weer niet, omdat God Zelf voor die troost instaat.

D. Slagboom.

Het algemene en het bijzondere werk van de Heilige Geest

2.

Waarin bestaat nu dat **bijzondere** werk van de Heilige Geest?

Heel in het kort zouden we kunnen zeggen: het **bijzondere** werk van de Heilige Geest moeten wij zoeken in het verheerlijken van Christus in het hart van de zondaar, opdat die zondaar door Christus zal komen tot de verzoening met God.

Zo lezen we in Joh. 16: Die, nl. de Heilige Geest, zal Mij verheerlijken, want Hij zal het uit het Mijne nemen en zal het u verkondigen.

In verband hiermede wordt de Heilige Geest wel genoemd: de Bruidwerper voor de Heere Jezus.

Gelijk Eliézer eenmaal werd uitgezonden door Abraham om een bruid voor Izak te zoeken, zo zou ook de Heilige Geest gezonden zijn om de uitverkoren Bruid van Christus te zoeken.

Houden wij deze gedachte vast, dan blijkt het **bijzondere** werk van de Heilige Geest al direct uit de geheel **bijzondere** manier waarop de Heilige Geest beslag gaat leggen, niet op het hoofd, niet op het gevoel, niet op de consciëntie zonder meer, maar op heel de persoonlijkheid van de mens, op het hart van de mens.

Het **bijzondere** werk van de Heilige Geest bedoelt het hart van de zondaar voor de Heere Jezus te winnen.

Vandaar dat het **bijzondere** werk van de Heilige Geest zich vooral kenmerkt door de instorting van liefde in het hart.

Dit geschiedt door middel van de **bijzondere** roeping.

De **bijzondere** roeping dringt door tot in het diepste van de ziel en onder de prediking van de Wet wordt het hart vernederd, maar onder de prediking van het Evangelie wordt het hart vertederd.

Daar komt innerlijke overtuiging en innerlijke overbuiging.

God wordt verheerlijkt in Zijn recht en de Rechter van hemel en aarde wordt gesmeekt om genade.

Daar komt een onuitsprekelijke betrekking op een God van recht en op een God van louter genade.

Een betrekking van zuivere liefde!

Hoe geheel anders is dit **bijzondere** werk van de Heilige Geest dan het algemene geesteswerk.

Het algemene werk des Geestes raakt het hart, raakt de persoonlijkheid van de mens niet. Het heeft alleen betrekking of op het hoofd, of op het gevoel of op de consciëntie.

Maar de **bijzondere** werking van Gods Geest raakt het hart, heel de persoonlijkheid van de mens.

Het algemene werk des Geestes kan brengen tot een week hart, maar geeft geen gebroken, gescheurd hart.

't Kan brengen tot een wenen over de gevolgen van de zonden, terwijl het **bijzondere** werk des Geestes brengt tot een wenen over de aard, het wezen van de zonde. De Schrift spreekt ten deze over een droefheid der wereld die de dood werkt, maar ook over de droefheid naar God, die een onberouwelijke bekering werkt tot zaligheid. Het algemene werk des Geestes bindt de verantwoordelijkheid van de mens op het hart; het **bijzondere** werk des Geestes maakt de mens in volle handhaving van zijn verantwoordelijkheid - een niets kunnend, een niets willend, een niets hebbend, een alles missend, machteloos en krachteloos zondaar voor God, de gramschap des Heeren eeuwig waardig.

Het **bijzondere** werk des Geestes snijdt af al wat van de mens is, opdat er plaats in het hart zou komen voor datgene wat van Christus is. Zo wordt Christus bij de aanvang verheerlijkt in de weg van ontdekking en geestelijke afsnijding.

De mens wordt niets, opdat Christus alles zou zijn.

Zo wordt Christus bij de voortgang verheerlijkt in de weg van een geestelijke geloofsvereniging.

De geestelijke afgesneden mens, machteloos en krachteloos in zichzelf, liggende midden in de dood, verloren voor God, moet uit Christus het leven ontvangen, moet met Christus verenigd worden.

Deze geestelijke geloofsvereniging moeten we vooral zien als het kenmerk van het **bijzondere** werk van de Heilige Geest.

Zoals gezegd, bij dat **bijzondere** werk des Geestes gaat het over het werven van Jezus' bruid. Een zwarte bruid en een hemelse Bruidgom moeten samengebracht, moeten met elkaar verenigd worden.

Geschiedt dat samenbrengen in de weg van roeping, wedergeboorte en bekering, niet in het minst geschiedt dat samenbrengen in de weg van het geloof.

Zondag 7 immers spreekt er van, dat alleen die mensen zalig worden, die Christus door een waar geloof worden ingelijfd en al Zijn **weldaden aannemen**. Geschiedt deze inlijving statelijk reeds bij het uur der wedergeboorte, standelijk wordt deze inlijving beleefd wanneer een zondaar verloren in zichzelf, Christus geschonken door de Vader en toegepast door de Heilige Geest, door het geloof wordt omhelsd, om zo uit Hem te ontvangen de vrijspraak van alle schuld en straf en een recht op het eeuwige leven.

Dan worden ook alle beloften in Christus gezien als te zijn ja en amen, Gode tot heerlijkheid.

Dan brengt het toepassende werk van de Heilige Geest tot de verwerkelijking van de beloften, dan wordt ook de bediening van het Verbond ten volle gekend en beleefd.

Dan wordt, naar de beschrijving van Hellenbroek, God weer door Christus het eigendom van de zondaar en de zondaar het eigendom van God.

In Ezech. 16 lezen we: "Ik bekleedde u ook met gestikt werk en Ik schoeide u met dassenvellen en omgordde u met fijn linnen en bedekte u met zijde. Ook versierde Ik u met sieraad en deed armringen aan uw handen en een keten aan uw hals. Desgelijks deed Ik een **voorhoofdsiersel** aan uw aangezicht en ooringen aan uw oren en een kroon der heerlijkheid op uw hoofd. Zo waart gij versierd met goud en zilver en uw kleding was fijn linnen en zijde en gestikt werk".

Deze Bruid van Christus kan dan ook zingen: "Ik ben zeer vrolijk in de Heere, mijn ziel verheugt zich in mijn God, want Hij heeft mij bekleed met de klederen des heils, en de mantel der gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan, gelijk een bruidgom zich met priesterlijk sieraad versiert en als een bruid zich versiert met haar gereedschap."

Deze geloofsvereniging in de beleving zal dan ook alleen maar brengen tot de ware verzekering en blijdschap des geloofs.

Niet zo te verstaan, alsof alle andere geloofs-oefening verzekering zou uitsluiten, of de blijdschap des geloofs, maar wel zo te verstaan, dat deze geloofsvereniging met de Heere Jezus in de bewuste beleving der ziel de ware grond der verzekering doet zien en de wezenlijke vrucht daarvan doet beleven.

De geloofsvereniging met de Heere Jezus verankert de ziel zo aan het Borgtochtelijke werk van heel de Persoon van de Heere Jezus, dat op goede gronden kan worden betuigd: "Ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomstige dingen, noch hoogte, noch diepte, noch enig anderschepsel mij scheiden zal van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus onze Heere."

Een kenmerk van die **bijzondere** werking van de Heilige Geest is daarom ook, dat zij het werk Gods verzegelt en daardoor verzekert! Wij lezen in Efeze 1: 13 en 14: "In welken ook gij, nadat gij geloofd hebt zijt verzegeld geworden met de Heilige Geest der belofte, Die het onderpand is van onze erfenis tot de verkregene verlossing, tot prijs Zijner heerlijkheid".

Gelijk alle waardevolle stukken worden verzegeld, d.i. met een bepaald teken van de eigenaar worden voorzien, zo verzegelt de Heilige Geest het werk der genade in het hart van Jezus' Bruid. Uit die verzegeling bloeit dan ook op de ware verzekering, omdat het werk der genade veilig gewaarborgd is, niet door iets van de mens, maar alleen door het **bijzondere**, verzegelende werk van de Heilige Geest.

Dan wordt ook beleefd: "Deze Geest getuigt met onze Geest dat wij kinderen Gods zijn".

Wijlen Ds. M. Baan.

-Verzamelde Geschriften van Hendrik de Cock

4.

In den grond Geliefden, is er maar tweedelei weg, langs welke de mens die niet geheel en al aan de zorgeloosheid of Goddeloosheid is over gegeven, zoekt gered en behouden te worden, de wet der werken of de wet des geloofs.

Aan het einde van het vorige artikel haalden we deze woorden van De Cock aan. We willen verder naar hem luisteren.

a. Van nature - aldus De Cock - willen wij alle, wij mogen het zien of niet zien, door de wet der werken gerechtvaardigd worden, door de betrachtning van deugd pligt en goede werken zalig worden, indien wij nog eenig geloof aan Gods Woord geven, tevens door het geloof in den Heere Jezus, uit ons zelve aangegrepen en aangenomen, of uit ons zelve afgesmeekt en afgebeden en daarbij rusten. Van nature willen en kunnen wij het leven onzer hand niet verliezen, zoodat wij van harten erkennen, dat het aan onze zijde buiten hope is, en die zijn leven niet zal willen verliezen, die zal hetzelfde niet behouden, naar de betuiging van Gods Zone zelve.

b. Maar door genade leert de mensch anders. Overtuigd door Gods Geest, van zonde en gerechtigheid en oordeel, ziet hij dat al zijne werken voor God een wegwerpelij kleeid zijn, dat hij onrein zijnde, voor een rein en Heilig God, evenmin reine werken kan doen, als uit een vuile bron rein water kan opwellen, dat hij vleesch zijnde, noodzakelijk vleeschelijke werken moet voortbrengen.

Hij ziet zich alzoo door de oogen des geloofs die hem geschonken zijn, verdoemelijk voor God, van nature een kind des toorns, gelijk Gods Woord hem ook noemt; door den val van Adam, in wien wij allen gezondigd hebben, ziet hij, dat er een klove gesteld is tusschen hem wiens gedichtsel des harten ten allen dage alleenlijk boos is, en tusschen den oneindigen God, die Hooge Majesteit, die Hemel en aarde vervult, die een licht is, in wien gansch geen duisternis is, en die te rein is van oogen, dan dat hij het kwade zou kunnen aanschouwen. Hij zoekt wel in 't eerst in de dagen zijner onwetendheid door de wet der werken voor God geregtvaardigd te worden, door lezen en bidden, door het goede te doen en het kwade te laten, maar ook hierbij moet hij omkomen, het is het brood des Vaders niet, maar zwijnen draf slechts, hij kan daarbij niet leven, maar het levendige brood dat van den Hemel nedergedaald is, moet hij hebben, hij vindt geen ruste voor het hof zijns voet, voor dat hij zich zelve geheel in de handen van den Heere Jezus als een arme, ellendige, magtelooze, hongerige en dorstige leert overgeven, voor dat hij door Hem zelve, door zijnen Geest gespijst, verkwikt en vertroost wordt, en zulks niet alleen bij aanvang, maar ook bij de voort-

gang, want daar leven is, is behoefte, en hij leert bij ondervinding dat woord der armen, 't welk alle wereldwijzen verborgen is: Zonder mij kunt gij niets doen. Hij kan, maar hij wenscht ook naar den aard des levens, 't welk door God uit genade in hem gelegd is, niets te doen zonder Jezus, dien hij weet, het begin, midden en einde te zijn, en het willen en werken te moeten werken: **Hem** begeert hij gedurig als zijnen **Profeet** om hem te leeren en te leiden, den weg dien hij gaan moet, om zijne blindheid te genezen, om hem de wonderen van Gods wet te doen zien en kennen, door zijnen Geest, om de nevelen van onkunde, dwaling en vooroordeel (daar hij gevoelt, dat hij in zich zelve naar 's Heeren uitspraak de duisternis zelve is) te verdrijven en weg te vagen, opdat hij licht moge worden in den Heere, en de aanvallen en verzoeken zijner hoofdvijanden den Duivel, de wereld en zijn eigen vleesch kennen, opdat hij door 's Heeren genade in het midden van de paden des regts moge wandelen en met vreze en beving zijns zelfs zaligheid uitwerken, als wetende dat het God is die in hem werkt, beide het willen en volbrengen naar zijn welbehagen.

Hem Gods Zoon begeert hij gedurig als zijn **eenige Hoogepriester**, om niet alleen zijne erfzonde, waardoor hij den eeuwigen dood onderworpen is, maar ook zijne gedurige en dagelijksche zonden en overtredingen, die menigvuldiger zijn als het zand aan den oever der zee, door gedachten, woorden en werken bedreven, te verzoenen en uit te delgen, door zijn, eeniglijk en al betalend Zoenbloed. Hij roept met David door Gods Geest, Heere wasch mij geheel, zoo zal ik witter wezen dan sneeuw, die versch op 't aardrijk nederviel. Welgelukzalig zegt hij met hem, Ps. 32, is hij wiens zonde bedekt is, welgelukzalig is de mensch dien de Heere de ongerechtigheid niet toerekent. Daarom dan ook wordt Jezus voorbeë en voorspraak hem alles waardig: Hij weet, dat de vader hem altijd hoort. Daarom roept hij of liever Gods Geest in hem, Heere gij Zoon van David ontferm u mijner! En hoort hij luider of zachter dat troostwoord des Heeren: zoon of dochter, uwe zonden zijn u vergeven! Vader ik wil niet dat deze in het verderf nederdale, want ik heb verzoening gevonden: o! dan wordt de Heere Jezus hem dierbaar naar Petrus uitspraak, U die gelooft is Hij dierbaar, maar den doodgeloovigen wordt Hij nimmer dierbaar, maar blijft Hij steeds onverschillig.

Hem den Heere Jezus begeert hij dan ook als zijn **eeuwige Koning**. Door genade ziet hij dan, dat hij juist zulk een Koning noodig heeft, die alle magt heeft in Hemel en op aarde, tegen alle zijne in- en uitwendige vijanden, die hij bij het licht van Gods Geest als vijanden van zijn eeuwig heil en zaligheid heeft leren kennen. Die en die alleen ziet hij, kan hem door zijn woord en Geest regeeren en besturen, dien wenscht hij het dan ook over te geven en geeft hij het over, wanneer hij daartoe door genade verwaardigd mag worden, diens eigendom wenscht hij te zijn en niet zijns zelfs, opdat hij door zijnen Geest in hem werke het willen en volbrengen, naar zijn welbehagen.- Die en die alleen ziet hij, kan hem ook bij de verworvene verlossing beschutten en behoeden, want zijn zijne vijanden magtig en vele; deze, de Heere Jezus zijn eeuwig Koning, is magtiger dan die alle, want Hem is alle magt gegeven in Hemel en op aarde. Zonder zijne toelating kan geen vijand zich roeren of hem vervoeren. Zoowel de duivel als zijn eigen zondig vleesch, zijn geketende slaven van dien eeuwigen Koning, en hoe ook de wereld hem haat, die voorzeker hem haten zal, naar het woord van onzen eenigen meester, den Heere Jezus Christus Gods Zoon zelve, (die het waagt toch om niet alleen bij nacht of bij avond, maar op den vollen middag zich te scharen onder de bloedroode kruisvanden van den Heere Jezus, hij zal zijne van hevigheid schuimbekkende tegenstanders hebben) zij zal geen magt tegen hem hebben, ten zij het haar van boven gegeven wordt, even zoo als de Heere Jezus sprak tot Pilatus. - De kinderen dezer wereld mogen hem als echte Satans kinderen zoeken en vervolgen, gelijk zij van den beginne de Profeten, den Heere Jezus en de Apostelen gezocht en vervolgd hebben. O! zij kunnen daardoor niets anders als hun oordeel verzwaren, daarmede als 't ware de bloed en moordplacaten van alle vervolgers en tijrannen onderteekende en niet alleen het bloed dat van Abel tot

Zacharias toe, maar dat van Abel tot aan onze dagen toe vergoten is, over zich brengende, 't welk de Heere als een regtvaardige regter zien en eenmaal zoeken zal in den dag des oordeels, want die zijn volk aanraakt, raakt zijn oogappel aan, terwijl de regtvaardige, de vrome, de belofte heeft, dat hem alle dingen zullen medewerken ten goeden, en wanneer het hem door genade gebeuren mag zijne nooden en behoeften aan den eeuwigen Koning op te dragen en over te geven, dan kan hij ook in Hem rusten en zeggen met den Dichter:

*Wij rusten in ons Hoofd,
Daar zijn wij in verborgen,
En 't wordt van ons geloofd,
Dat Hij voor ons zal zorgen.*

*Al wierden in ons land,
In Dorpen en in Steden,
De Tempels afgebrand;
Wij bleven Christus leden.*

Dat is kloeke geloofstaal. Voorzover ik weet zijn er geen preken van De Cock achter gebleven, maar we stellen ons voor, dat de Vader van de Afscheiding in deze geest gesproken heeft. Daardoor vond hij aansluiting bij hen die een even dierbaar geloof deelachtig waren geworden.

Het is te vrezen dat vele nazaten van de afgescheidenen vreemd en afkerig staan tegenover zulk een prediking van de vrije genade Gods.

B.

De hand aan de ploeg

Onder dit motto werd kortgeleden in de pers de aktie: "jongeren voor jongeren" aangekondigd.

Dit voorjaar - aldus lazen we - houden de jeugdverenigingen en klubs van de Gereformeerde Gemeenten een landelijke aktie. In het kader van het Jongerenjaar willen we op eigen wijze invulling geven aan de aandacht voor kinderen en jongeren. We zetten ons samen in voor hulpverleningsprojecten in Tsjaad, Nigeria, Bophuthatswana en in ons eigen land. Jongeren voor jongeren; daarbij kunnen we uw meeleven en steun niet missen. Helpt u mee?

In het kader van deze aktie zijn de volgende uitgaven verkrijgbaar:

1. **De goede belijdenis.** Dit boekje bevat artikelen van de inmiddels overleden dienaar des Woords Ds. J. van Haaren over de doop, belijdenis doen, het ambt aller gelovigen, catechese, huisbezoek en prediking, een belijdenispreek en enkele meditaties. Met een woord vooraf van Ds. B. van der Heiden. We ontvingen dit boekje dezer dagen ter recensie. We hopen er spoedig op terug te komen. Het telt 134 blz. en kost gebonden f 18,50.

2. **Nog één verhaaltje dan . . .** Dit is een voorleesboek, geschreven door diverse schrijfsters uit eigen kring. Het boek - we hebben er geen kennis van genomen - wordt aangekondigd als een positief christelijk lees- en voorleesboek. Het telt 174 blz. en kost gebonden f 19,50.

3. **Wie Weet Waar . . .** Dit is een gezellig gezinsspel met 2 maal 36 kaartjes met foto's uit zendingsgebieden. Kleinkinderen van me hebben het spel beproefd en waren er mee ingenomen. Het kost in een stevige kartonnen doos f 15,-.

4. **Over jong zijn gesproken . . .** Dit is een boek voor jonge mensen en hun ouders. Het handelt over bijbel lezen, gebed, de kerk, de catechisatie, de leer van de kerk, levensstijl, gezag, leren, studeren en werken, in militaire dienst enz.

Medewerkers aan dit boek zijn de predikanten J. Baaijens, J. Driessen, A. Elshout, M. Golverdingen, C. Harinck, B. van der Heiden, C.J. Meeuse en H. Paul en verder M.C. Blok, C. Bregman, J.M.A. Diepeveen, I.A. Kole, J. Kwantes, J.H. Mauritz en P. Mulder.

We hebben dit boekje met veel belangstelling gelezen. Het zal ook onze jonge mensen aanspreken. In een woord Ter inleiding schrijft J.H. Mauritz o.a.

Dit boek is speciaal geschreven voor jongeren. Voor jonge mensen die op zoek zijn naar antwoorden op tal van levensvragen. Er wordt in dit boek over jong-zijn gesproken. Dat wil zeggen: in dit boek vind je geen moeilijke beschouwingen over jong-zijn, maar een bundeling van bijdragen die van belang zijn voor jongeren in de groei naar volwassenheid. De schrijvers hebben de

diverse onderwerpen in dit boek aan de orde willen stellen bij het licht van Gods Woord. Alleen dit Woord kan immers echt een antwoord geven op de vragen waarmee jonge mensen in deze tijd worstelen. Daarbij is gepoogd de vragen van jongeren serieus te nemen.

Jongeren en ouderen die zich dit boek aanschaffen zullen er geen spijt van hebben. Het boek bevat veel goeds. Het kost gebonden f 18,50. Het telt 168 blz.

5. **Bijbelwijzer.** Deze helpt de bijbellezer bij het vinden van onbekende Schriftplaatsen. Het boekje is een hulpmiddel bij het lezen en bestuderen van Gods Woord. Er is een bijbelrooster in opgenomen voor het gehele jaar en nog meer dat van belang is.

Het boekje telt 40 blz. en kost in een fraaie kleurenomslag f 6,-.

De boekjes zijn te verkrijgen bij de jeugdbond van de Gereformeerde Gemeenten, postbus 79, 3440 AB Woerden, telefoon 03480-18587.

De jeugdbond van de Gereformeerde Gemeenten is zeer actief werkzaam. We hebben al eerder gelegenheid gehad om dat te constateren. Dat doet goed. De leiding berust in vertrouwde handen en dat is in dagen als de onze van grote waarde. Dat is van belang voor de jeugd zelf, maar ook voor de kerken waar de jeugd toe behoort. Dus dat betreft ook andere kerken dan de Gereformeerde Gemeenten.

B.

Voor de jeugd

Het Zonnekind 99

Beste jongelui!

"En zij riepen Simson uit het gevangenhuis, en hij speelde voor hunne aangezichten, en zij deden hem staan tussen de pilaren. Toen zeide Simson tot de jongen die hem bij de hand hield: Laat mij gaan, dat ik de pilaren betaste op dewelke het huis gevestigd is, dat ik daaraan leune. Het huis nu was vol mannen en vrouwen; ook waren daar alle vorsten der Filistijnen; en op het dak waren omtrent drieduizend mannen en vrouwen, die toezagen, als Simson speelde. Toen riep Simson tot de HEERE en zeide: Heere, HEERE, gedenk toch mijner, en sterk mij toch alleenlijk ditmaal, o God, dat ik mij met ene wraak voor mijne twee ogen aan de Filistijnen wreke."

Richt. 16 : 25b-28.

Simson is op de plaats van bestemming aangekomen. Hij wordt het gebouw binnen geleid. Hij krijgt een plaats tussen de twee pilaren waar het gebouw op rust. Iedereen kan hem zien. Van het talrijke publiek is aller oog op Simson gericht. Er gaat door de leden van sommigen een huivering, als men denkt aan de tijd dat hij er zovelen had verslagen. Daar zijn in dat gebouw natuurlijk ook familieleden aanwezig van mensen die door de sterke hand van Simson waren gevallen. Dan klinkt er een gemompel. Het wordt steeds sterker. Het gaat over in een hoera van je welste. Daar staat hij nu. Machteloos, tussen de twee pilaren. Hij kan niets zien. Maar horen des te meer. Allemaal verachtelijke woorden. De vorsten zitten er ook tussen. Zij en zich niet het minst. Want zij hadden al zo veel met hem meegeemaakt. Als ze dachten aan de onderhandelingen met Delila. Iedere keer waren zij bij de neus genomen. Het had hen nog veel geld gekost ook. Maar daar was nu een einde aan gekomen. Met duivels welgevallen zien zij daarom Simson staan.

Wij zien hem daar ook staan. We hebben geprobeerd iets te laten zien in het vorige artikel hoe hij zijn reis uit de gevangenis naar deze schouwburg heeft gemaakt. Wie zich dat nog herinnert, kan wel begrijpen dat het aangezicht van Simson droevig gesteld was. Droevig over zijn verleden en ook droevig, dat alles wat er in dit grootse gebouw gebeurde, tot oneer was van zijn God.

En nu moest hij voor hun aangezicht spelen. Daartoe hadden zij hem geroepen. De grote vraag is hoe dat woord spelen moet worden ingevuld.

Simson heeft daar echt niet gestaan als een kabaretier. Daar lees je wel eens over in de krant. Dat zijn van die grappenmakers, die met al hun voorbedachte grullen het publiek

zoeken te vermaken. En dat lukt hen blijkbaar wonderwel. Want daar zijn mannen van naam onder, die avond aan avond duizenden trekken, die met pijn in de buik van de lach, na afloop huiswaarts keren. Het is natuurlijk al met al een armzalig gedoe. Ik hoop niet dat een van mijn lezers daar tijd en geld voor uittrekt, want het gaat beslist ten koste van het heil van je onsterfelijke ziel. Kijk er ook niet naar via de T.V. Want dan ziet geen mens je gaan over de straat naar de plaatsen der ijdelheid. Doch weet dat God het wel ziet. Want de HEER' toch slaat der mensen wegen ga...

Als Simson spelen moest voor dat publiek, kan ik het mij niet anders voorstellen dan dat hij het publiek dienen moest tot vermaak. Doch hoe is dat er naar toe gegaan? Ik geloof dat ze deze blinde man geplaagd hebben, en dat iedere keer, tot groot vermaak in dit geval, zijn onbeholpenheid aan de dag kwam. Dan kreeg hij een duw aan de ene kant en dan weer een por aan de andere kant. Hem werd geen ogenblik rust gegund. Hij werd er hondmoe van. En nog des te meer verdrietig. Hij vroeg tenslotte aan de jongen die hem bij de hand hield, of hij tegen een van die pilaren mocht leunen. En daar zij beiden dicht bij elkaar stonden, heeft hij ze met zijn handen beiden tegelijk kunnen betasten. Zijn verzoek werd hem toegestaan. Hij mocht, zo leefde dat bij het publiek, wel even uitrusten. Dan konden zij straks verder gaan om met hun vijand de spot te steken. Zij moesten tenslotte zelf ook wat op adem komen, om met vernieuwde krachten het zonde bedrijf te kunnen voortzetten.

De wereld wordt tenslotte moe van het zondigen. En zij wordt het zondigen niet moe. Dat is helaas een repeterende zaak, die een ieder elke dag nog waar kan nemen. Misschien moet deze of gene wel zeggen: Ik ben bang dat ik hier zelf mijn naam in moet vullen.

Te willen zondigen is erg. Zo was het bij de Filistijnen. Te moeten zondigen is ook erg. Zo was het nu bij Simson. Als men het wil doen, is het zondigen een lust. En als men het moet doen, dan is het zondigen een last. Dat zondigen een last is, is de beleving van Gods kinderen. Dat was en bleef Simson door alles heen toch. Want Gods kinderen kunnen vallen, heel diep zelfs. Maar afvallen is een onmogelijke zaak.

Door hun vallen komen zij tenslotte aan de voeten des Heeren terecht.

Zo verging het Simson. Want toen het hem vergund was om tegen de pilaren te leunen, ging hij in gebed. Dat zal door de toekomstige Filistijnen niet gehoord zijn. Het werd door hen ook niet gezien, doordat hij zijn ogen dicht deed. Doch het werd door Simson wel gedaan. Bidden kan op zoveel manieren gebeuren. Niet de vorm is beslissend. Dat wil niet zeggen dat er bij het bidden geen vormen aan te pas komen. Het dient altijd met eerbied te geschieden. En dan zal men ook zo mogelijk, de gepaste vormen in acht nemen. Hetzij door te staan, of eerbiedig te zitten, of door het buigen van de knieën. Dat zijn onder ons de meest bekende vormen. En ik hoop dat ze ook door ons allen in acht genomen zullen worden. God is een heilig God. Hij wil daarom ook met eerbied benaderd worden. Doch er kunnen zich omstandigheden voor doen, dat men de vormen niet in acht kan nemen. Je bidt dan onder je werk door. Dat kan ook. Vroeger sprak men wel eens van bidden met de pet op. Dat zijn gebeden, die door alles heen rechtstreeks uit het hart opstijgen naar Boven.

Ik geloof dat wij het ons ook zo voor moeten stellen bij Simson.

Toen riep Simson tot de HEERE. Al heeft dan in dat grote gebouw niemand het gehoord, de HEERE hoorde het wel. Het moet ons opvallen de namen die Simson hier gebruikt. Want, zoals jullie weten hebben de namen van God grote betekenis. Zij zeggen ons wie God is. Wij kunnen Hem uit Zijn namen kennen. En dan niet alleen met het verstand, maar ook met het hart. En dat mogen we van Simson weten. Hij kende God met zijn verstand, maar ook met zijn hart. Hij was voor God geen vreemde en God was ook voor hem geen vreemde. Meerdere malen had hij in zijn leven met God in een levend contact verkeerd.

Als hij tot de HEERE riep, wil dat zeggen dat hij dat tot JAHWE deed. Want dat woord staat er eigenlijk in het oorspronkelijke. Het was die onveranderlijke God, Die met hem in een

verbondsverhouding was getreden. En nu mocht Simson door zijn zondigen ontrouw geweest zijn, zijn God werd dat niet. Hij is en blijft de Getrouwe. Dat, en nog veel meer ligt allemaal in de naam opgesloten. Die trouwe HEERE nu riep hij aan.

Als hij gaat roepen zegt hij Heere, HEERE. Jullie zien dat beide woorden wel dezelfde klank hebben, maar niet met dezelfde letters geschreven staan. Want het eerste woord Heere staat met één hoofdletter en het andere met vijf. Dat eerste woord met één hoofdletter wil zeggen, dat God een Héér is. Niet een meneer, doch een Héér. Hij heeft heerschappij over alles en allen. Ieder moet zich daarom voor Hem buigen. Ieder moet naar Zijn bevelen handelen en wandelen. Velen van deze namen uitspreken, kennen en erkennen Hem als zodanig niet. Simson kende Hem en erkende Hem als zodanig wel. Hij wist tot wie hij sprak.

Ook als hij in 't vervolg van dit korte gebed de naam God gebruikt. Want ook die naam is van zo grote betekenis. Het wil zeggen dat Hij alle macht heeft en onder alle omstandigheden in staat is om te helpen.

Tot die Heere, HEERE, God neemt Simson de toevlucht. Hij doet dat niet achteloos of gedachteloos, zoals dit zo menigmaal gebeurt, doch echt gelovig. Hij spreekt tot God gelijk een kind dit doet tot zijn vader. Hij doet dit vol vertrouwen. Als ik het zo zeg, dan ligt daarin opgesloten dat de verhouding innerlijk tussen God en Simson hersteld is. Hij staat nu weer recht tegenover God, Die hem een nazireër had doen zijn, en wat hij nu weer wezen mocht. Een richter over het volk Israël. Een richter in de dienst van God. Wie zo in oprechtheid naderen kan tot God, mag van God grote dingen verwachten. We hopen dat de volgende keer te zien.

Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

P.S. De Bewaar het Panddag komt weer in 't zicht. Sliedrecht is voor velen al een bekende plaats geworden. We hopen er weer vele bekenden te zien, en ook onbekenden. Mensen die nog nooit zulk een dag bezocht hebben. Probeer het eens. Het is beslist geen verloren dag. Wij hopen zelf ook des middags nog een openingswoord te spreken. Dat is geen nieuws. Want het is in ons blad al een paar keer aangekondigd. Alle sprekers kunnen allen bekend zijn. Doch wat nog niet bekend is, is het onderwerp waarover men denkt te spreken.

Ik heb daar voor mij zelf al over gedacht. Je leest in deze tijd veel over de **afscheiding en samen op weg**. Het zijn echt zaken die "in" zijn. Daarom had ik gedacht daarover op de panddag iets te zeggen. Wat? Dat vertel ik natuurlijk nu nog niet. We hopen dat D.V. te zijner tijd te doen.

Allen hartelijk welkom!!!!

v.d. E.

Boekbespreking

Hooft de roede

Uitgave van het landelijk verband van Staatkundig Gereformeerde Studieverenigingen, De Zilvermeeuw 32, 7671 LP VRIEZENVEEN

Dit betreft het derde deeltje in de Ds. Kersten en Ds. Zandt-serie.

Het bevat redevoeringen, die Ds. Zandt, die toen voorzitter van de S.G.P. was, uitgesproken heeft op partijdagen in de periode 1952 - 1961.

Er gaat een getuigenis uit van deze redevoeringen. De zonden van land en volk worden aangewezen en de weg ten leven wordt gewezen. Als voorbeeld nemen we het slot van de rede van 17 februari 1960 over: De Heere moge haar leden met ongeveinsde liefde tot Hem en Zijn Woord vervullen. Met de liefde, waarvan Hieronymus getuigde "Unus amor extinguit alium". Deze liefde blust al de andere liefde uit. Zij doodt de eigenliefde en de liefde tot de zonde en de wereld. Zij vertedert en vernedert een mens, dat hij, krachteloos in zichzelf, in Gods kracht in alles meer dan overwinnaar kan zijn. Zij is bij machte om alle mensenvrees, zelfs de vrees voor de dood, weg te nemen. Zij ontsluit de poorten voor een zaligheid, welke geen oog gezien, geen oor gehoord heeft en in de gedachte van een mens nooit is opgeklommen. Ja, deze liefde is wel een onuit-

sprekelijk groot goed. En dat voor tijd en eeuwigheid. Zij stelt de mens in staat, al moet hij daarbij op handen en voeten kruipen, zowel de zwaarste als de minwaardigste arbeid te verrichten, waarbij hij immer zijn naaste tot zegen zal zijn, daar hij kan bidden voor zijn vijanden, zegenen kan die hem vloeken, en kan weldoen die hem vervolgen. Zo zal de S.G.P., indien zij de geboden des Heeren betracht, ook al is zij klein en veracht, tot welzijn van heel ons volk zijn.

Het boek is te bestellen door f 15,- te storten op postrekening 525314 ten name van de secretaris-penningmeester te Vriezenveen. Alle drie delen (redes van 1926-1961, deel 1 is nog beperkt voorradig) zijn te bestellen door f 30,- te storten. De boeken zijn niet in de boekhandel verkrijgbaar.

B.

De Geestelijke Kwekerij door Joh. de Swaef.
b.v. uitgeverij De Banier, postbus 2330,
3500 GH Utrecht, tel. 030 - 313377.

Dit boek gaat over de opvoeding van kinderen. Het is herschreven en ingeleid door P. Kuijt. Het boek werd in eerste druk uitgegeven in 1911. De ondertitel luidde toen: Van de jonge planten des Heeren, opdat ze mochten worden bomen der gerechtigheid, ten prijs des Allerhoogsten, sieraad van Zijn voorhoven en der planten behoudenis. Of: Traktaat van de Christelijke opvoeding der kinderen, uit den Woorde Gods nedergesteld. In een woord vooraf zegt Kuijt:

Het is niet zonder reden, dat we u hierbij een vrijwel onbekend gebleven boekje aanbieden van de onderwijzer-pedagoog Johannes de Swaef. Zeer zeker verdient het een plaats naast het bekende boekje van ds. Jacobus Koelman: "De plichten der ouders, hun kinderen voor God op te voeden". Zowel in Engeland en in Schotland, alsook (veelal onder invloed daarvan) in ons land, werd in de eerste helft van de 17e eeuw bijzonder veel aandacht geschonken aan de opvoeding van de kinderen der gemeente naar Schrift en belijdenis. Veelal waren het predikanten, die in tijdelijke en eeuwige zaken het welzijn zoekend van de gemeente, zich genoodzaakt gevoelden, het pedagogisch terrein te betreden. We denken aan de Engelse predikant Hildersham ("Vijf raadgevingen aan de ouders"), aan Teellinck ("Noodwendig verhoog") en aan de eerder genoemde Koelman. Johannes de Swaef is onderwijzer in Middelburg. De Middelburgse predikant, Willem Teellinck, is zeer bevriend met deze onderwijzer. We kunnen dan ook wel zeggen, dat Teellinck's "Noodwendig verhoog" zijn praktische uitwerking heeft ontvangen in De Swaef's "Geestelijke kwekerij". Leggen we beide naast elkaar, dan treft het ons, hoe hier de dominee en de schoolmeester tezamen het kind in gezin en school op het oog hebben en hand in hand de ouders op het hart te drukken het heil van het hun toebetrouwde kind te zoeken voor tijd en eeuwigheid.

In de Inleiding wijst Kuijt er op, dat in de 17e eeuw opvoeding en onderwijs grote betekenis hadden. De kinderen werden heel vroeg met Gods Woord in aanraking gebracht. De mensen maakten ernst met de opvoeding. De wijze waarop de opvoeding ter godzaligheid moest plaats hebben werd beschreven. De invloed van Calvijn is niet licht te overschatten.

Kuijt schrijft in zijn Inleiding verder over:

1. Wat ons van "meester" De Swaef bekend is,
2. De Swaef's "Geestelijke kwekerij" in het licht van deze tijd,
3. Opvoeden, arbeid van geweldige spanning.

Hij eindigt als volgt: Terecht mag onze De Swaef zijn boekken wel beëindigen met de ernstige woorden: "Wilt gij uw kinderen Christelijk opvoeden, zo moet gij naar Gods zegen trachten, Godzalig leven en de Heere bidden, benevens de plichten, die gij aan uw kinderen moet betrachten. De almachtige God en barmhartige Vader geve daartoe Zijn zegen, om de verdiensten Zijns Zoons Jezus Christus, door de kracht des Heiligen Geestes."

De Christelijke opvoeding der kinderen bestaat volgens De Swaef uit vier zeer belangrijke delen:

1. de ouders moeten hun kinderen opvoeden in het tijdelijke leven,
2. zij moeten hun kinderen goed en godzalig opvoeden,

3. zij moeten hun kinderen tot een godzalig huwelijk brengen,
4. zij moeten zelf in ware godsvrucht leven voor des Heeren aangezicht, opdat zij tot een zegen mogen zijn voor hun kinderen. Kuijt wijst er in zijn inleiding op, dat er heel veel bijkomstigheden zijn die wij anders zouden doen dan De Swaef, maar hij schrijft ook, dat De Swaef de fundamentele kwesties der paedagogiek zuiver aanvoeld en ze bij het licht van Gods Woord op voorbeeldige wijze uitgewerkt en opgelost heeft. We behoeven hier niets aan toe te voegen. Laten ouders en andere opvoeders kennis van dit boek nemen. Het telt 119 blz. en kost gebonden f 17,50.

B.

Boeken van uitgever Kool b.v.
Postbus 177, 3900 AD Veenendaal,
tel. 08385 - 13978

1. Het belemmerend net door P.M. van Poortvliet.

We worden in dit boek teruggeleid naar de bange jaren van de tweede wereldoorlog. Het boek gaat in hoofdzaak over een jongeman, Arie, die werd opgeroepen om in Duitsland te gaan arbeiden. Hij ging. Hij kwam bij een boer terecht. In het boek wordt beschreven wat hij daar en bij anderen van het begin af meemaakte, wat de hoofdzaken betreft. We krijgen zo een indruk van het leven en de gezindheid van de dorpsbewoners. Het wordt alles op een bezonnen, geloofwaardige wijze beschreven. Er komen verschillende foto's in het boek voor. We menen daaruit te mogen opmaken, dat het om een historisch verhaal gaat. Aan het einde van het boek zit Arie nog in Duitsland. Er komt nog een vervolgverhaal. Daar wachten we dus op. Het boek telt 109 blz. en kost gebonden f 14,90.

2. **Speurtocht in het bos** door J. van Reenen. In dit boek neemt de schrijver ons mee naar het bos om onze belangstelling op te wekken voor wat daar groeit en leeft. Hij toont de dieren en hun gewoonten enz. en ook het plantenleven te kennen en wijst ons steeds op dingen die aan onze aandacht zouden ontsnappen. We lezen over de dennen over de kamperfoelie, over de eekhoorn en de vos, over spinnen en mieren en over heel veel meer.

Van Reenen schreef een boek, dat van het begin tot het einde boeit. Telkens verwijst de schrijver naar de Heilige Schrift.

Hij zegt zelf in zijn inleiding: Om iets van het mooie van de natuur te begrijpen is het belangrijk om er wat van te weten. Dat is juist. Dit boek biedt ons vertellenderwijs veel goeds.

We menen bij de beoordeling ervan te mogen uitgaan, dat de feiten die Van Reenen beschrijft juist zijn en de toets van deskundige kritiek kunnen doorstaan.

C. Verdouw zorgde voor 65 mooie illustraties.

We kunnen dit boek van 103 blz. van harte aanbevelen.

Het kost gebonden f 22,45.

B.

Een wandel met God 21

Levensbeschrijving
van
Ds. J.J.A. Ploos van
Amstel

IX. In doleantie (II)

Op 17 juni was er conferentie te Putten. Hier waren tal van mannen uit de Veluwe tegenwoordig en onvergetelijk was de indruk van het vurig, bezielend, overtuigend woord, hier door Ds. Ploos van Amstel gesproken. Het heeft niet weinig bijgedragen tot de krachtontplooiing der doleantie, die eerlang volgen zou langs heel de kust der Zuiderzee.

Op 17 augustus was het feest te Reitsum. Toen vergaderden daar de afgevaardigden. Voortuizen mannen en Kootwijker boertjes in eigenaardig kostuum vergezelden Ds. Van den Bergh en Ds. Houtzagers. Doch ook Leiderdorp was sedert 15 juli "los" en acht dagen eerder had Kollum "het juk afgegoorpen". Ook Ds. Lion Cachet van Rotter-

dam woonde deze vergadering bij, wier stemming gekenmerkt was door innig gevoel van de nood der diep schuldige kerk, en door de hartelijke, blijde, broederlijke liefde.

De volgende dag hielden de afgevaardigden een geheel publieke conferentie te Leeuwarden in de bekende zaal van Mej. v.d. Wielen. Hier weerklonk het machtig en aangrijpend woord van Dr. Van den Bergh, dat de vergaderden in de schuld wierp voor de Heere, wiens recht vertreden en wiens eer verloochend was in onze jarenlange kerkelijke zonde. Hier greep Ds. Kasteel het volk in het gemoed. Hier ook voerde Ploos van Amstel het pleidooi voor de noodzakelijkheid om zich te bekeren van de "vreemde heeren" tot de Heere God.

Een weldoordacht referaat hield hij ter inleiding van een vrije discussie over de vraag: **Hoe moet de tucht in de gemeente van Christus toegepast worden?** Hierin sprak hij: "De vraag is: of men iets kan doen, zolang men zelf het Woord Gods ongehoorzaam is en niet erkent het alleen geldend gezag van Koning Jezus. Bij terugkering onder dit gezag wordt de positie, zowel van de kerkeraad als van de gehele gemeente gezuiverd. Men verliest dan vanzelf al die bestanddelen, die in de Kerk van Christus nooit geduld mogen worden. Men begint niet met zelf naar willekeur uit te sluiten allen, die niet geheel met ons medegaan; integendeel men kan en moet zelfs met liefde aan hen blijven arbeiden; maar de ongelovigen en de verachters van de bediening des Woords en der Sacramenten sluiten zichzelf uit, als een gezegende vrucht van de eenvoudige wederkering tot de gehoorzaamheid des Woords.

Zolang men zit onder de besturen, die immer en altijd de ongelovigen de hand boven 't hoofd houden, is de uitoefening der tucht onmogelijk. Is men eenmaal wedergekeerd tot de rechte paden, dan begint de hervorming eerst, dan kan die eerst recht beginnen.

In oktober kwam een voorstel in van de geschorste broeders te Amsterdam om samen te komen met de "losgemaakte gemeenten".

Te Leiderdorp greep op 7 november deze samenkomst plaats. Ook broeders uit de "classis Stad aan 't Haringvliet" der zeven Ledeboeriaanse Gemeenten, die hun aanspraken op de goederen nog altoos volhielden! werden hier toegelaten. Ploos drong sterk aan op samengaan met de Chr. Gereformeerden. "t Werd zeer wenselijk geoordeeld, maar in de geleidelijke weg". Kollum, Gerkesklooster en Reitsum werden hier samengevoegd als de classis Dokkum...

O, wat viel de broeders het wachten op de achterblijvende gemeenten lang! Doch nu naderden de gedenkwaardige dagen van het kerkelijk congres, 10 tot 14 januari 1887, dat het sein gaf tot de doorbraak der doleantie. Ds. Ploos hield tijdens dit congres (12 januari) een aangrijpende en machtige preek in Plancius over de strijd van Israël tegen Benjamin in betrekking tot de strijd deze dagen.

Thuis gekomen volgde een tijd van dagelijks preken in stal en schuur, drukker dan ooit te voren. Ook op de Sneker Conferentie, waar Dr. Wagenaar "zijn broeders zocht", was met Ds. Van den Bergh, Ploos weer aan 't woord en hield de roerende rede over Klaaglied 3 : 40: "Laat ons onze wegen onderzoeken en doorzoeken en laat ons wederkeren tot de Heere".

Onmogelijk is het nu vader Ploos op de voet te volgen. Anders zouden we hem vinden, ijverig medewerkend en altoos door een eigenaardig, gemoedelijk element de vergadering stemmend en verrijkend, op het Convent van Rotterdam, waar hij als assessor zitting had en door hetwelk hij benoemd werd als Deputaat voor de examina, een mandaat door elke volgende V.S. vernieuwd - wat was hij een goedhartig examiner! - op de voorlopige synode van Utrecht, op die van Leeuwarden, zolang totdat hij ziek naar huis ging, op die van 's-Gravenhage, aan welks vooravond hij de bidstond leidde en sprak over: "het heilige zaad, het steunsel dat overblijft" (Jes. 6 : 13) en eindelijk op onze laatste V.S. te Amsterdam.

En één onderwerp in de beraadslaging was hem boven alles belangrijk: de hereniging aller Gereformeerden.

Hoe het hart van Ds. Ploos hing over zijn "gescheiden broeders" bleek ons reeds meermalen op treffende wijze.

EEN PASSEND BELIJDENISGESCHENK:

(Prof.) Ds. G. Wisse

DE
DROEFHEID
NAAR
GOD

DE DROEFHEID
NAAR GOD

Aan de hand van 2 Kor. 7 : 10a spreekt de auteur op pastorale toon over de bekering en wat daaraan voorafgaat.

Ds. G. Wisse

Geb. in frisse band, 135 blz.
Zojuist verscheen de 10e druk!

17.90

Lindenberg's
boekhandel

Slaak 4-14 - Rotterdam - Tel. 010 - 111607
Postadres: Postbus 4209, 3006 AE Rotterdam

VERKRIJGBAAR IN DE BOEKHANDEL

Hoe de chr. gereformeerden zich op Urk vermenigvuldigden van 21 - ruim 3000 personen...
Hoe men bleef wat men was en... toch moest veranderen...
Hoe cand. du Marchie van Voorthuysen naar Urk moest...
Hoe een gemeente zonder kerk en pastorie toch een dominee kreeg...
Hoe minister van Aartsen voor een Urker kerk zorgde...
Hoe twee Urker kerken een verzoening sloten...

LEES: **T CRISTELIJKE KARKIEN**

90 j. geschiedenis v.d. Chr. Geref. Kerk - Urk

113 pag.

Prijs f 12,50

Na overschrijving van f 15,50 op Amrorek. 4364.33.338 t.n.v. Commissie Gedenkboek, vindt toezending plaats.
OOK OP DE KOMENDE ONTMOETINGSDAG VERKRIJGBAAR.

Wel eens op
TEXEL

geweest?

Beslist de moeite waard.
Bos, duinen, zee, vogel-
broedplaatsen,
visgelegenheden, etc.,
en... rust.

U kunt op

'DE VERRASSING'

gebruik maken van
volledig pension voor
groot en klein.

Prijzen v.a. f 270,- p.w.

Of u kunt kiezen voor
een bungalow met alle
comfort of sta-caravan.

Voor 60-plussers
speciale voor- en
naseizoenprijzen.

Vraag vrijblijvend onze
kleurenfolder aan.

Tel. 02223-661 of 391.

Stationssingel 50
Tel. 08385 - 13978
Postbus 177
3900 AD Veenendaal

In "Irene" bent u voor
eten en drinken en lo-
geren onder elgen men-
sen, die op gezellige,
vakkundige en betaal-
bare wijze aan uw wen-
sen voldoen!

HOTEL - PENSION

'IRENE'

Fam. Bostelaar

ELSPEET

tel. 05779 - 1236

OOSTKAPELLE

tel. 01188 - 2929

TE KOOP

Zeer goede Philips

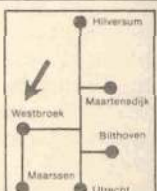
BANDRECORDER

Tel. 03499 - 82321.

Een verantwoord adres voor al uw

**HUISHOUDELIJKE
APPARATEN**

- de BESTE merken voor een lage prijs.
(SIEMENS, ESTA, GRAM, LIEBHERR,
MIELE, VELO)
- service en bezorging door heel Nederland.

VINK-WITGROED-WESTBROEK

Dr. Wellferrweg 17 - Westbroek - Tel. 03469 - 1459, b.g.g. 1209